B. C. D.

DE EO QVOD JVSTVM EST CIRCA BLASPHEMIAM,

DISSERTATIO INAVGVRALIS JVRIS CRIMINALIS,

QVAM

RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICO,

REVERENDISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO,

DN. PLACIDO,

REGALIS MONASTERII S. S. APOSTOLORVM PETRI ET PAVLI ORD. S. BENEDICTI INTRA ERFORDIAM ABBATE, PRÆPOSITVRÆ ZELLENSIS AD VVERRHAM DOMINO, S. FACVLT. THEOLOG. ASSESSORE PRIMARIO, ETC.

INDVLTV ILLVSTRIS JCTORVM ORDINIS ACAD. ELECTOR. ERFVRTENSIS,

SVB PRÆSIDIO

DN. ERNESTI TENZELII, JCTI,

EMINENTISS. AC CELSISS. PRINC. ELECT. MOG. CONSIL. REGIMINIS, JVDICII PROVINC. AC FACVLT. JVRID. ASSESS. EJVSDEMQVE H. T. DECANI, NEC NON CIVITATIS CONSVLIS PRIMARII,

PRO LICENTIA

SVMMOS IN VTROQVE JVRE HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE ET LEGITIME CAPESSENDI,

PLACIDÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBJICIET

JOH. ADOLPHVS HELMERTVS,

Advocatus Pirnenſis,

IN AVDITORIO JCTORVM MAJORI, HORIS CONSVETIS

DIE X. NOVEMBR. A. MDCCXXVII.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

B. C. D.

DISPVTATIO JVRIDICA INAVGVRALIS JVRIS CRIMINALIS DE EO QVOD JVSTVM EST CIRCA BLASPHEMIAM.

§. I.

MIſerrima certè in multis caſibus eſt miſerorum mortalium conditio, qui ſæpiſſimè pro unico verbulo injurioſo vitam periculo exponunt pro vindicanda fama, pro honore tamen divino vindicando, proh dolor! ignavi admodum ſunt & vecordes; Blasphemia ſcilicet & dejerationes per ſacramenta & vulnera Chriſti, noſtri Salvatoris, & alia horrenda maledicta, quæ meritò referre horret animus, ſunt ejusmodi crimina abominanda, ab omni voluptate atque utilitate maxime ſterilia, ut omnino magis è re cujuslibet ſit, hæc plane ignorare, quam multa de his palam in medium proferre. Nihilominus tamen adeo hominum crevit malitia, ut hoc delictum plene deteſtandum præ reli- quis

Miſcera conditio hominum.

Digitized by Google

quis multis caput extolleret; Hinc jam diu, nimirum *in Reformatione Politica, de Anno 1548. Tit.* **von denen GOttes-Läſterungen**/ ſaluberrime conſtitutum: Nachdem die Gottes-Läſterung, im Göttlichen, Geiſtlichen und weltlichen Rechten, bey hohen Pœnen und Straffen verbothen, und durch ſolch beſchwerlich Ubel GOtt der Allmächtige, nicht allein gegen die GOttes-Läſterer, ſondern auch gegen die Obrigkeiten, die ſolches zu wehren ſchuldig ſeyn, und gedulten, zu Wercken des Zorns, und erſchrecklicher zeitlicher und ewiger Straffe beweget wird. Damit nun ſolch Geboth allenthalben in Reiche deſto baß gehalten, und gehandhabet werde, ſich auch niemand der Unwiſſenheit entſchuldigen möge; So ordnen und wollen wir anfänglich, daß eine iede Obrigkeit ihren Pfarr-Herren und Predigern befehlen ſoll, das Volck alle Sonntage fleißig zu warnen, daß ſie die Gottes-Läſterung, und bey den Nahmen GOttes, ſeiner heiligen Marter, Wunden, Krafft, Macht und dergleichen freventliche Schwüre und Flüche gäntzlich vermeiden, und ſich derſelben enthalten, wie ihnen denn des eine ſonderbare Verzeichniß von der Obrigkeit gegeben werden ſoll ꝛc.

Horrendum crimen blasphemiæ ex Receſſu imperii notatur.

§. II.

Quis curam hujus delicti habere debeat?

Ex quibus verbis, uti & ſubſequentibus ſat abundeque apparet, nonſolum a Magiſtratu ſeculari ſed præprimis etiam a verbi divini Miniſtris omnem curam eſſe adhibendam, ut hujus delicti atrocitati & gravitati frenum quaſi injiciatur, ne per hujus conniventiam Numen immortale ad iram vindictamque commoveatur, atque toti Reipublicæ damnum irreparabile immineat: Variis etiam Receſſibus Imperii, præter allegatum, §. proxime præcedente ſeveriſſime de blasphemia conſtitutum. Videri enim de hac materia poterit, Receſſus de *Anno 1495. 1512. 1530. 1577. & 1599.* quibus jung. *Conſt. Crim. Art. 106.* Jure noſtro Saxonico autem de hac cavetur *Ordinat. Provincial. de anno 1550. & 1555. Conſt. Elect. 1. Part. 4. Ordinat. Polit. de anno 1612. & 1657. it. Deciſ. noviſſ. Elect. 75.*

§. III.

Digitized by Google

§ III.

Cum igitur per actis conſuetis & rigoroſis Examinibus ab JCtorum Collegio, facultas diſputationem, PRO GRADV DOCTORALI LEGITIME OBTINENDO habendi, benigniter mihi ſit conceſſa, diu non hæſitavi Thema: *De eo quod juſtum eſt circa Blaſphemiam*, eligere; Equidem de hoc ante me, PAVLVS FRANCISCVS ROMANVS Anteceſſor Univerſitatis Lipſienſis, anno 1670. nec non AVGVSTVS BENEDICTVS CARPZOVIVS *JCtus Lipſ. Celeberr.* anno 1678. & forſan alii, peculiares conſcripſerunt diſſertationes, ut taceam quod hinc inde in permultis tractatibus, ad quos in ſubſequentibus etiam provocabimus de hac materia ſæpe ad nauſeam usque, adductum videtur, quam ob rem ut diſſertationi, præprimis in augurali, alium eumque noviorem & huc usque nondum uſitatum præponerem titulum, rationes variæ mentem meam ab initio occuparunt; Tantum tamen abfuit, ut ob jam-jam adducta conſilium cœptum mutaſſem; Cum illi qui novitati & raritati ſtudent, ſæpiſſime nil niſi monſtra Theoretica *(ut ita dicam)* producant, quæ tamen praxis forenſis primo aſpectu condemnat, nec unquam pro juſto & legitimo partu agnoſcit, ac nequaquam illi jus adoptionis concedit; Multitudo autem ſcriptorum, qui hac de materia occupati fuerunt, multo magis calcar mihi addidit, cum per eos nondum omnia exhauſta viderim, ut itaque ſpicilegium forſan non injucundum, mihi relictum videatur. Ratio cur hoc thema tractetur.

§. IV.

Quoniam vero teſte VLPIANO in *L. 1. ff. de reb. credit.* bene factum, priusquam ad verborum interpretationem quis perveniat, nonnulli etiam de ipſius tituli ſignificatione referre, ne obſcuritate vel ambiguitate ea, quæ deinde proferantur, laborare videantur, ideo & nos ejus admonitioni inſiſtentes, quædam in genere de Blaſphemia adducere, ſuperſedere non potuimus; Vocem blaſphemiæ autem origine græcam eſſe, nemo forſan inficias ibi, quo- Unde blaſphemia dicatur?

 niam

niam dicitur βλασφημία ἀ βλάσφημος, & ab Euſthatio exponitur ταῖς φήμαις βάλλων, qui rumoribus ſcil. malis petit. Alii quidem παρά τὸ βλάπτειν τὴν φήμην quod proprie ſignificat famam boni nominis lædere, deducere malunt, vid. GISBORT. VOL. *Select. Diſput. Theol. P. 3. p. 786.* quæ explicatio tamen qnamvis rem ipſam optime exprimat, analogiæ proprie convenire non videtur, Porro plures Critici in eo occupantur, ut oſtendant blaſphemiæ vocem principaliter de convitio injuſto, eoque adverſus Deum facto intelligi, niſi nempe alia explicatio adjicitur vid. GROT. *ad Matth. c. 9. comm. 3.* confer. AVG. BVCHNER *in Lexic. hac voce* ubi hoc verbum etiam in græco ſermone ſemper ad DEI injuriam relatam fuiſſe ſcribit D. MATTH. MARTIN *Lexic. Philog.* lit. B.

Criticorum de hoc judicium.

§. V.

Verbum blaſphemiæ variis modis ſumitur.

Variis autem modis verbum blasphemare à JCtis adhibetur: Olim enim blasphemare ſententiam, Germaniæ ein Urthel ſchelten, idem erat, quod appellationem interponere; Et blaſphemus pro infami, ævo latinitatis declinantis ſæpè dicitur. *Vid.* CAROL. DV FRESNE *Gloſſar. voc. blaſphemare.*

2. In Receſſibus Imperii, *blaſphemare ſæpe alteri injuriam inferre* ſignificat, uti inter alia conſtat ex FRIDERICI Imperatoris Codicillo, quo rem *judiciariam* & leges ordinat *criminales*, in Wormatia *an. 1156.* verba ſunt ſequentia: FRIDERICVS *divina favente clementia Romanorum Imperator. Auguſtus; Cum imperialis clementia omnibus ſibi devotis auxilium defenſionis exhibere debeat, devotionis civium Vormatiæ haud immemores, pacem noſtram imperialem eis tradidimus & tali eam conditione obſervari præcepimus, quod ſi quis infra terminum hujus pacis* NB. aliquem blasphemavit, blasphemato ſatis faciens juramento ſe expurget. *Vide latè Ill.* JO. PETRI A LVDEWIG *Reliqu. Manuſcript. omnis ævi Diplomat. ac Monumentor. inedit.*

3. *Tom. II. Diplom. XII. pag. 192.* Ulterius *blaſphemare* eſt maledicere, convitiis inſectari vel reprehendere, in quo lato ſignificatu non ſaltem adverſus Deum omnipotentem, ſed etiam adverſus Principem alioſque uſurpatur. Proprie

prie autem blasphemia dicta adverſus ipſum DEUM tandum committitur, hinc Germ. eam Gottes-Läſterung vocamus, & hoc modo in noſtra diſputatione ſumitur, ut igitur nobis blasphemia ſit delictum, quo divina Majeſtas verbis factisve contumelioſis læditur. Quomodo hic ſumatur. Blasphemiæ deſcriptio.

§. VI.

Loco generis in definitione, delictum ponitur, quod, uti opinamur, nemo inficias ibit, cum *blaſphemare* divinam æternamque Majeſtatem omnino ſit factum illicitum adeoque animadverſione dignum, quia Reipublicæ intereſt ne delicta, præprimis contra Numen Immortale commiſſa, maneant impunita. Reliqua verba differentiam ſpecificam ab aliis delictis conſtituunt; Objectum enim eſt divina Majeſtas, ſeu ipſe Deus & quod de Deo & myſteriis divinis revelatum eſt. Sic v. g. Patris cœleſtis miſericordiam arroſit CAIN. Filii Deitatem ARIUS. Spiritum Sanctum blasphemi Phariſæi Majeſtatem Numinis BELSAZAR. *Dan. V. v. 23.* V. ROMANUS, *de blaſphemia, Tit. 1. §. 8.* FORMAM. hujus delicti ſiſtunt *verba facta contumelioſa*, quibus Deus â miſerrimis mortalibus vel falſitatis ac malitiæ accuſatur, quod, uti modis vere infinitis fieri ſolet, in ſubſequentibus §§. variis caſibus illuſtraturi ſumus. Plura ad blasphemiæ explicationem addere in præſentiarum non lubet, cum unicuique legenti ex hiſce adductis conſtare poſſit, delictum, de quo diſſerimus longe ab aliis differre. Explicatur deſcriptio.

§. VII.

Dictum fuit in blasphemiæ deſcriptione illam factis atque verbis contumelioſis committi. Doctores hinc inde occaſionem ſumunt dividere hanc in *Enunciativam* & *imprecativam* vid. DANHAVER *in Colleg. Decal. Diſput. 4. p. 357. ſeq.* Alii hanc diſtribuunt in *immediatam* erga Deum factam, v. g. Cum Deus arguitur impietatis, injuſtitiæ &c & *mediatam*, ut, quando quis maledicit per paſſionem, aut vulnera Chriſti &c. Wann die GOttes-Läſterung ohne Mit- Diviſio blaſphemiæ. 1) 2)

Digitized by Google

tel in GOtt geſchiehet, als daß jemand GOtt fluchte, wie daß
derſelbe nicht fromm, gerecht und heilig ſey ꝛc. quod ipſum
etiam ſequitur CAROL. V. IMPERATOR, *in Ord. Crimin.*
3) *Art. 106.* vid. COLER. *p. 1. Dec. 172.* Alii blaſphemiam divi-
dunt in eam, quæ fit vel *corde*, vel *ore*, quia actus eſt *vel*
4) interior exterior. Item, in *ſimplicem & qualificatam*, vid.
LESSIUS *de Juſtitia & Jure Lib. 2. cap. 45.*

§. IIX.

Tribus modis potiſſimum committitur.

Plerique quos intereſt etiam BEYERUS *ad Art. 106. Conſt. Crim. n. 4.* tribus modis blaſphemiam committi aſ-
ſerunt. 1) Quando quod Deo non competit, tribuitur,
1) *v. g.* impotentia, injuſtitia, malitia, inſipientia, crudelitas
2) &c. 2) quando quod ei competit negatur *e. g.* omnipoten-
3) tia, omniſcientia, miſericordia, clementia &c. & 3) quando quod ei ſoli competit, creaturæ adſcribitur. Quod pertinet ad priores duos modos, clariſſime de illis loquitur Receſſus imperii de anno 1512. *Tit.* von denen Gottes-Läſterungen, §. Nemlich ſo jemandts ibi: So jemand GOtt zumeſſen würde, daß ſeine Göttl. Majeſtät und Gewalt nicht bequehm, oder mit ſeinen Worten, das GOtt zuſtehet, abſchneiden wolte, als ob GOtt nicht ein Ding vermöchte, oder nicht gerecht wäre ꝛc. Cum quibus verbotenus fere convenit Nemeſis Carol. *Art. 106.* ibi. So einer GOtt zumißt, daß GOtt nichts bequem iſt, oder mit ſeinen Worten GOtt, das ihm zuſtehet, abſchneidet, die Allmächtigkeit GOttes ꝛc. Hinc ſi quis dicat: *Deo invito vel repugnante hoc efficiam*, committit blaſphemiam, quia ſi reluctante eo aliquid facere velimus, illius poteſtati & omnipotentiæ detrahimus. PROSPER FARIN. *in Tract. de Crim. lib. I. tit. 3. qu. 20.* Idem etiam eſt ſi dicat: In deſpectum Dei faciam hoc. Daß will ich GOtt zu Hohn und Trotze thun. Hæc quippe verba perinde habentur, ac ſi quis diceret: Deum ei prohibere non poſſe, atque adeo recte pro blaſphemia reputantur. BOER. *Dec. 310.* Tertium modum autem alii, non agnoſcere, ſed eum ad ſecundum referre malunt, id quod etiam facit ROMANUS *c. 1. th. 22.* quia quoties Naturæ tribuitur, quod

quod ſoli Deo accepto ferendum, Majeſtati divinæ aliquid derogatur, quoniam removetur ab ea, quod alias ipſi ſoli competit.

§. IX.

Quæ §. præcedente de impotentia, quando hæc Deo denegatur, dicta ſunt, Doctores communiter cum hoc temperamento accipienda exiſtimant; Locum habere in iis verbis & rebus quæ ſui naturæ effici poſſunt; ſecus, ſi proferantur ſuper eo, *quod nec ipſe Deus facere poteſt;* v. g. ſi quis dicat: *Deum mori, mentiri &c. non poſſe;* Et hoc modo HIERONYMUS ad EUSTACHIUM *c. 11. Cauſ. XXXII. qu. 6.* notabiliter adſcribit: *Audenter* inquit, *loquar, cum omnia poſſit Deus, ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam; Valet quidem liberare de pœna, ſed non vult coronare corruptam.* Rationem horum ſimiliumque Doctores in eo ponunt: quia licet Deo impoſſibile non ſit, ut Zonam virginitatis colligare, & ita vitiatam reſtituere, vel factum infectum reddere poſſit; Quia Deus tamen non ſolum eſt omnipotens, ſed NB. *etiam* verax, etſi diceremus, quod Deus hoc facere poſſet, detraheremus in alio proprietati divinæ Majeſtatis, nempe ejus veritati, hancque ob cauſam recte hæc omnia abſque crimine blaſphemiæ dici poſſe plurimi ſibi perſuadunt; Imo ulterius hæc extendunt ad eum etiam caſum, quo Deum unam rem in aliam permutare non poſſe, ita ut is, qui tale quid ſtatueret, non peccet, nec crimen blaſphemiæ committat, v. JACOB MENOCH. *Lib. 2. arbit. jud. qu. cent. 4. caſ. 375. n. 8. ſeqq.* Quod ultimum tamen merito diſplicet, cum ex ſacro codice contrarium probari poſſit; Sic enim Salvator noſter aquam in vinum, realiter & ſubſtantialiter transmutavit, vid. *Evang. Joh. c. 2. v. 3. ſeqq. 9. Exod. c. 4. v. 4. C. 7. v. 12. conſer.* BERL. *P. 4. Concl. 1. 12. 13.* ut igitur contraria ſententia ratione hujus aſſerti haud perperam pro verâ habeatur.

Circa impotentiam Dei Dd. diſtinguunt.

An ſit blaſphemia ſi quis dicat: Deum hanc rem in aliam mutare non poſſe? Negat. Menoch. Rectius affirmatur. Exempla.

§. X.

Digitized by Google

§. X.

Perſonæ, quæ blaſphemare non dicuntur referuntur.
Huc pertinent 1) Infantes.

A definitione illiusque diviſione, de quibus huc usque egimus, ad perſonas quæ blaſphemiam committere poſſunt, vel non, transgredimur. Excludimus autem 1) Infantes, qui annum ſeptimum nondum adimpleverunt; Formalitas enim omnis delicti eſt dolus malus, infantes vero doli mali capaces non cenſentur, ergo ab his blaſphemia, quæ tanquam graviſſimum contra divinam Majeſtatem delictum dolum præſtruit, committi non dicitur, etſi etiam forſan, quia ab aliis ejusmodi verba audiverunt, quadam contumelioſa proferant, propterea tamen pœna ordinaria puniri non poſſunt, *a. l. 1. C. ad Leg. Corn. de Sicc. 1. l. 12. ff. eod.* Interdum tamen ob morum enormitatem fieri poteſt caſtigatio, Züchtigung mit Ruthen non ſolum â parentibus, ſed etiam ad Magiſtratu; Hic enim ſi animadvertat in Infante qualem qualem malitiam, *(ubi tamen omnino caute procedendum eſſe arbitramur)* & doli alicujus capacitatem, eum arbritrarie etſi non ſeveriori aliqua pœna, attamen, in carcere virgarum caſtigatione puniri poteſt; Qualis pœna dictata fuit *Puero VII. ann.* apud CARPZ. *Prax. Crim. Qu. 143. n. 20.* Infans autem *v. g.* puer *VI. ann.* plane doli capax non cenſetur, hinc etiam ſi alteri infanti manum aſcia amputaverit, actione Legis Aquiliæ non tenetur. Vide integrum Reſponſum de hoc caſu cum rationibus dubitandi & decidendi, quod refert. Illuſtr. BERGERUS *in Elect. Jurisp. Crim. p. 145. ſeq.* Si vero blaſphemia ab impubere, qui proximus eſt pubertati, comittatur, tunc omnino Pœnam extraordinariam, locum ſibi vindicare dubitandum non eſt, *l. 7. c. de pœn. jud. Crim. Art. 146.* Land-Recht. *l. 2. art. 65.*

§. XI.

2) Furioſus.

Excludimus 2) furioſum, qui quidem verba obſcena, injurioſa turpia ac contumelioſa proferre poteſt; Attamen ſi hoc eo tempore, quo furore laborat, fiat, nulla pœna propterea afficiendus eſt, *l. 12. ff. ad. leg. Corn. de ſicc. l. 9. §. 2. ad leg. Pompej. de paricid.* ipſo enim furore jam ſa-

tis

Digitized by Google

tis punitus, hinc afflicto afflictio facienda non eſt, *per leg. 14. ff. de Offic. Præſid. vid. Præjud. apud Carpz. Pr. Crim. quæſt 145. no. 19.* Ne tamen aliis aliud & majus inferat damnum, diligenter cuſtodiendus eſt, d. d. l. l. Aliud vero omninò ſtatuendum, ſi blasphemia tempore dilucidi intervalli ſit commiſſa, quo caſu, quia tunc, quondam furioſus, omnia recte expedit, *v. g. alienare, teſtamentum condere, contrahere valide poteſt;* Sinedubio etiam ordinaria blasphemiæ pœna puniri poterit, quod etiam eo extendi debet, *ſi furor* ſupervenerit, ſeu quando delinquens poſt delictum commiſſum furere cœperit, Ubi quidem tempore furoris puniri nequit, remiſſo verò furore, ſi iterum ad ſanam mentem veniat, executio demum peragenda. *v.* CARPZ. *d. l. n. 22.* Cæterum de furioſo notandum: *Qui furioſus fuit, præſumi etiam tempore admiſſi criminis furioſum fuiſſe; Non illum quoque, qui hactenus ſanæ mentis fuit: quamvis tempore admiſſi in furorem incidiſſe dicatur.* Ill. BERGER. *in El. Jur. Crim. Cap. 1. §. 3. p. 5.* Ubi ex ANT. MATTH. *adducit:* Ne tum quidem furioſum puniendum eſſe, cum is culpa ſua in furorum inciderit.

§. XII.

Quæ dicta ſunt de furioſo, extendimus 3) etiam ſuo modo ad mente captum, hic enim regulariter crimen blasphemiæ non committit, quia etiam mente, i. e. ratione caret, merito igitur cum præſumtio doli in hoc ceſſet, excuſandus erit; Mente captus quippe furioſo comparatur, & â pari procedit cum illo, ut docet PARIS. *Conſ. 88. n. 6. 7. & 38.* Judicis tamen arbitrium hic excludere nolumus. 4) Huc referimus ſurdum & mutum natura talem ſimul; Quoniam regulariter in hoc quoque intellectus deficit, ideoque blasphemiam committere poſſe, tuto aſſeri nequit; *vid. tamen* CARPZ. *Qu. 147. n. 17. ſeq.* Si verò caſu talis ſit, tunc videndum an per ſcripturam ac eo hoc delictum committatur, quo caſu a pœna immunis vix erit; Aliud etiam ſtatuendum, ſi infortunium ſit *diſcretum* i. e. ſi aliquis ſit *mutus* tantum vel *ſurdus* tantum; Ille enim *ſcribendo,*

3) Mente captus.

4) ſurd. & mut. natura.

Limitatur.

bendo,

Digitized by Google

bendo, hic vero *nuncupando* verbis, uterque vero factis contumelioſis ac turpibus blaſphemare, procul dubio valet.

5) Summe melancholicus.

5) Excipimus ſumme melancholicum, ad minimum â pœna ordinaria, quia & hic ratione ſana, qua regulariter mortales præditi, ob infortunium ſuum recte uti nequit; Ubi tamen multa judicis arbitrio committenda eſſe, arbitramus, cui omnino in quali & quanto gradu melancholia deprehendatur, determinare, & ſic etiam de melancholici delicto ſtatuere convenit. *Confer.* CARPZ. *Prax. Crim. Qu.* 145. *n.* 53. *ſeq.*

§. XIII.

6) Summe ebrius.

Ad ebrium 6) pervenimus; Ubi in anteceſſum monendum, nos hic ſaltem de magna, immodica *ſive* enormi ebrietate loqui; Variis enim modis ebrietatem dividunt, de quibus ſolliciti non erimus; Cum pro ratione inſtituti noſtri ſufficere debeat inquiſiviſſe, *an ebrius committat crimen blaſphemiæ?* Facti eſſe ebrietatem nemo facile negabit; qualia, quæ ſunt, non præſumuntur, ſed probari debent, *per l.* 1. *L.* 16. *C. de probat. l.* 10. *C. de N. N. P.* Hinc blaſphemanti, ebrietatem alleganti non creditur, niſi ejus fidem fecerit indubitatam. Ripa *in l. f. n.* 89. *C. de revocat. donat.* Probatu autem difficilis eſt hæc omnino, ita, ut teſti ſuper ea deponenti, niſi ſimul reddat dicti ſui concludentem, rationem, neutiquam credatur. FELIN. *in Cap. cauſam. l. X. de teſtam,* BALDUS *in l. furioſum C. qui teſtam. fac. poſſ.* Interim cum aliquis allegat ſe maxime ebrium fuiſſe propterea que ſe hoc vel illud factum commiſiſſe, ignorare, judex omnino teſtes examinare non ſolum modo poteſt; ſed etiam antequam ad juramentum purgatorium convolet, merito debet; Qua caſu fides teſtibus eſt habenda, ſi ex *aſpectu* illius, qui ebrius fuiſſe aſſeritur, aut quod is locutus ſit ut ebrius, aut ſemper nimium bibere ſolitus. aut ex ingreſſu & geſtibus illius collegerit. Wenn einer v. g. nicht nur als ein Trunckener getaumelt, ſondern gar nicht alleine gehen können, öfftero übern Hauffen gefallen, wunderliche Geberden

werden gemacht, alles, was ihm vorkommen, zerſchmiſſen ꝛc. vid. GILHAVSEN *Arb. jud. cap. 6. p. 1. §. 214.* HARPRECHT. *ad Pr. Inſt. de Nupt. n. 44.* FARINAC *de teſtibus qu. 70. n. 50.* Si igitur duo teſtes omni exceptione majores de ejusmodi enormi ebrietate *(quam quidem ebrioſitatem vocare amant, v.* GAIL. *L. II. obſ. 110. n. 27.)* deponant, à pœna ordinaria blasphemiæ ejusmodi ebrioſum, non verò plene immunem ab omni pœna eſſe putamus, *vid.* BOER. *Dec. 301. in fin. &* CARPZ. *P. IV. Conſt. I. def. 4.* Optime quippe notum eſt, quod ebrietas judicium hominis pervertat, ex Rege ſervum faciat, ex ſene puerum, ex ſano inſanum, ex infante diſertum, è ſapienti ſtultum, è ſtulto fatuum. v. GRIM. *l. 2. de Opt. Senator p. 257.* Imo ebrietas eſt Dæmon blandus, venenum dulce, rabies voluntaria, illecebra voluptatis & pudoris, injuria, quam nullus noverit Chriſtianus &c. ſecundum BERNHARDVM. Etſi ſummatim dicere velimus: Animum ſimul ac corpus perdit.

§. XIV.

Ex dictis haud obſcure, evincitur eos ſolummodo ordinaria blasphemiæ pœna eſſe plectendas, qui malitioſe ac doloſe Deum blasphemaverunt; Id quod tamen de iis, qui enormem ebrietatem mentis ac rationis omnino expertes ſunt, nequaquam dici poteſt, quæ ſententia variis Præjudiciis corroboratur *à* CARPZ. *Pr. Crim. qu. 146. n. 57. ſq.* Si vero teſtes deficiant, & blasphemus nihilominus ob enormem ebrietatem ſe excuſare velit, tunc ad jus jurandum purgatorium, aliquando tanquam ſubſidiarium ac ultimum remedium decurrendum eſſe ſtatuunt, cui & ſtandum eſt, cum animus per jusjurandum vel uti per ſpiritualem torturam demonſtretur, uti loquitur VLPIANVS *in l. 20. pr. ff. de Acq. vel omitt. hæred.* Ubi tamen velim obſerves diſtinctionem inter cauſas *civiles* & criminales; Quæ enim de Jure jurando purgatorio dicta ſunt, nonniſi ad cauſas *civiles* regulariter referenda; In Criminalibus enim ob metum perjurii, difficilius ſine dubio admittetur ju-

Dolus in blasphemo requiritur. qui in ebrio ceſſat.

Teſtibus deficientibus ebrius jurare tenetur.

Digitized by Google

raturus, quoniam hic inſuper veræ ac legitimæ, imo juxta *l.ſ. Cod. de Probat.* probationes luce meridiana requiruntur, ut igitur ebrius tum regulariter aſſertionem ſuam in tortura obtinere debeat, uti pronunciatum refert. CARPZOV. *qu. 146. n. 66. & 67.* Niſi & hoc caſu circumſtantiæ & æquitatis ratio aliud ſuadeant *v.c.* ſi quis ebrietatem ſemiplene probaverit, juramento purgatorio locum eſſe, vix quisquam, ut opinamus impugnabit, ſicut pronunciavit *Fac. Jur. Jen. teſte* STRUVIO *in Comment. ad L. V. decret. delict. cap. 8. obſ. 6.* quid pœnitentia hoc caſu, ceſſante ebrioſitate operetur, vid. CARPZ. *qu. 146. n. 55.* conf. BERG. in *Elect. Jurisprud. Crim. p. 7. & in Supplem. ad dict. Elect. Part. II. obſ. 4. & 5.*

§. XV.

Viſis huc usque nonnullis perſonis, quæ regulariter blasphemare non dicuntur, paucis nunc etiam eas tangemus, quæ omnino hoc delictum committunt, Ubi hanc regulam formamus: Omnes, qui legitimæ ſunt ætatis & ſana ratione *præditi, ſi contra divinam Majeſtatem in ejusque contentum injurioſa, turpia & obſcœna proferant, non habito reſpectu perſonarum, in crimen blasphemiæ incidunt.* Leges enim hoc caſu non diſtinguunt, hinc nec noſtrum eſt diſtinguere *a l. 8. ff. de publ. in rem. act.* Et Ordinationes Politicæ omnes omnino maledicos, cujuscunque conditionis fuerint, puniri jubent. *Vid. Ord. Polit. de Annis 1584. & 1577.*

Regula de iis qui blasphemare poſſint.

§. XVI.

Hoc crimen committunt 1) Clerici

Patet ex dicta regula generali, quod hæc etiam ad Clericos pertineat; Hi enim uti alia delicta graviſſima non ſaltem committere poſſunt, ſed ſæpe etiam (*utinam ejusmodi facta nobis non eſſent nota!*) ſepoſito quaſi paulisper officio ſuo committunt, ſic etiam blasphemare valent; quod *Rec. Imperii de anno 1512.* Tit. Von GOttes-Laſtern §. und ſollen die Thäter da ſie geiſtlich wären ic. de anno

no 1548. eod. Tit. §. 3. verb. ſoll der GOttes-Läſterer er ſey geiſtlich oder weltlich ꝛc. ſatis confirmat, Conſentit Jus ipſum Canonicum *v. c. 10. Cauſ. XXII. qu. 1. ibi:* Si in Eccleſiaſtico Ordine.

Diſſentiunt quidem Doctores Juris Pontificii qui Clericos non ita ut Laicos hujus criminis reos faciant; & omnino aliter puniendos eſſe volunt, ne propter hujus modi ſatis factionem publicam vileſcat Clericalis ordinis dignitas. *vid. Jul. Clarus in Pr. Crim. eſ. blaſphemiæ n. 3. verſu: quæ tamen pœna non habet locum.* Cum vero hoc ſine ſufficiente ratione ſineque legis auxilio ſtatuatur, & omnino ſine lege loqui erubeſcendum, *Nov. 18. c. 5.* hinc vix ac ne vix quidem huic opinioni ſubſcribendum; Clericos graviori pœna eſſe afficiendos *quia majore contentione pietatis ſuæ laicis præbere debent exempla* vid. MOLLER *ad Conſtit. Elect. 1. p. 4.* it. BERLICH. *Part. 4. Concl. 1. n. 109.* Hinc *Scabini Lipſienſes,* non dubitarunt Paſtori cuidam in Principatu Anhaltino, ob verba contumelioſa in Dominum & Salvatorem noſtrum prolata, pœnam gladii dictare, apud CARPZOV. *qu. 45. n. 50.* Diſſentiunt Dd. Juris Pontificii. Refitantur.

§. XVII.

Nobiles intuitu blasphemiæ nullum merentur privilegium, nec ad juſtitiæ diſtributivæ adminiſtrationem, ubi non raro reſpectus perſonarum attenditur, provocare poſſunt; Cum hoc ſaltem in pœnis non taxatis, ungemeſſenen und undeterminirten Strafen, procedat, in aliis enim delictis ubi certa pœna legibus publicis ſtatuta, uti etiam in blasphemia factum, indiſtincte à judice illa quoque imponenda, cum judex, qui major vel durior lege, infamia ſit notandus. *vide Præjud. apud* BERLICH. *P. IV. Concluſ. 2. n. 12.* Ubi nobilibus pœna numellarum dictata fuit. Caveant ergo ſibi ii maxime, qui genere, ſanguine, virtute &c. aliis præferendi, ne propria culpa maculam generi ſuo addant, præprimis cum horum delicta à non paucis Doctoribus pro majoribus quam aliorum, qui 2) Nobiles.

Digitized by Google

ſunt ex fece plebis, reputentur, hinc etiam LIMNÆVS *in Jure publico L. 6. c. 4. n. 65.* furem nobilem in altius patibulum ſuſpendendum eſſe, concludit. Hic enim vere locum habet illud Juvenalis:

Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe.
Crimen habet, quanto, qui peccat major habetur.

3) Milites. Nobilibus autem adjungamus etiam *milites*; Horum quibusdam proprium plerumque eſt, quod vix verbum abſque blasphemia proferant, & juxta mores receptos inter eos, vix fortes militiæ vel apti habentur niſi qui graviter & horrendum blasphement; Aſt nec hi, *uti & Studioſi*, nullibi à pœna blasphemiæ ordinaria excepti leguntur; Cum verba Receſſuum Imperii hac in re ſint generalia, cum quibus etiam convenit. Das Torgauiſche Ausſchreiben de Anno 1584. rubr. von GOttes-Läſtern ubi Elector Saxoniæ expreſſis atque conceptis verbis diſponit. Daß ein jeder in unſern Landen, wes Standeß oder Weſens er ſey/ ſich aller GOttes-Läſterung bey Vermeidung der darauf geſetzten Strafe hinführo enthalten. Ex quibus verbis generalibus ſatis apparet, quod neque *Ruſtici* ab hujus criminis reatu excipiantur, quibus tamen ob eorum ſimplicitatem jura variis in cauſis ſuccurrunt, vid. *l. 2. §. 1. ſi quis in jus voc. 1. Nov. 154. c. 1.* ut propterea etiam in contrariam abeat ſententiam, JVL. CLARVS in *d. §. 5.* blasphemia *n. 3. ſub fin. verſu*: Niſi & ruſticitas. Verior tamen eſt opinio, *ruſticos non eſſe exemtos*, quia in his, quæ prohibita ſunt *vel* de jure divino *vel* Naturali, *vel* Gentium ruſticitas non meretur excuſationem; Atqui his juribus omni blasphemia damnetur, ergo recte ordinaria etiam pœna afficiuntur ruſtici. Conſentit FARIN. *Tract. Crim. L. 1. tit. 3. qu. 29. n. 52. ſeq.* BERLICH. *Part. II. Concluſ. 1. n. 106.* Cæterum juxta regulam, *§. 15.* traditam etiam *fœminas* huc referimus; quibus equidem varia in jure noſtro competunt privilegia, nullibi vero ab hoc crimine, exceptæ inveniuntur; Ideo ſi ab his

4) Studioſi.

5) Ruſtici.

6) Fœminæ.

blas-

Digitized by Google

blaſphemia ſit commiſſa, ordinariam pœnam locum ſibi vindicare dubitandum non eſt.

§. XIIX.

Cum Judæi in Imperio noſtro, variis etiam in ſtatuum Imperii territoriis tolerentur, ac quotidie fere cum Chriſtianis converſentur, non inutile erit, ſi hoc loco paucis inquiramus; *An crimen blaſphemiæ Judæi committant?* quod omnino affirmandum videtur: quamvis enim ſecundam perſonam divinitatis non agnoſcant, cum tamen inter Chriſtianos tolerentur, atque hoc modo vitæ ſuſtentationem quærant, merito etiam Chriſtianorum leges ad eos applicantur, *a l. 8. C. de Judæis.* Receſſus quippe Imperii noſtræque Conſtitutiones in Saxonia de blaſphemia tractantes, inter *cives, incolas & peregrinos non diſtinguunt*, ſed in genere loquuntur, ut ideo merito Judei, qui horrendas blasphemias quotidie adverſus Salvatorem noſtrum, & nos ejus membra, virulento & ſpurco ore exſpuunt, ordinaria blaſphemiæ pœna ſint coercendi. Unde in caſu quo Impius Judæus è ſpecula ſordes dejecerat, & crucem iiſdem deturbaverat, quam Clericus in publica proceſſione cum precibus deferebat, ultimum ſupplicium dictatum fuiſſe, memorat MENOCH. *de Arbitr. Jud. quæſt. L. II. Cent. 4. Cauſ. 367. n. 4.* Et morte illum dignum fuiſſe exiſtimat, qui *Mediolani* imaginem Salvatoris pugione percuſſerat, his impiiſſimis verbis prolatis: *Utinam, Chriſte, potuiſſem te in utero matris tuæ ita transfigere, quemadmodum tuam hanc transfixi immaginem, d. loc. n. 5. cum* CHASSAN. *Conſ. l. n. 69.* & THESAVR. *Dec. 241. n. 6.* Pertinet huc quod GREGORIVS XIII. Papa Inquiſitoribus mandat *in Cap. V. de Judæis lib. VII.* ut *ſi Judæus Chriſtianos* deriſerit, redemtionisque noſtræ hoſtiam ſalutarem in ara Crucis immolatam, Chriſtum Dominum ludibrio & deſpectui habens, quandocunque maxime vero in ſacro Paraſceves die, *agnum ſive ovem aut quid aliud cruci affixerit aut appenderit, in eamve conſpuerit, ſeu quodcunque*

An Judæus blaſphemiam incurrat?

Affirmatur.

Huic ultimum ſupplicium dictatum fuit.

Horrendi Judæi blaſphemia.

que

quæ contra ipſum fecerit, pro culpæ modo aut etiam pro criminum numero, vel multiplicatione, aut conſuetudine delinquendi, flagra, remigia etiam perpetua, rerum quoque publicationes, exilia aliaque atrociora decerant & alias de eis exempla edant, quæ ſceleratos illos deterreant ab hujusmodi flagitiis impoſterum admittendis. Facinus autem ejusmodi, cui dictus Papa tantas pœnas, conſtituit, imprimis Turcarum *Sultanus* SOLIMANNUS, cum anno *MDLXI.* Budam Hungariæ occupaſſet, admiſiſſe legitur, felim in contumeliam Domini noſtri Jeſu Chriſti cruci affigens, vid. POLYC. LYSERI *Harmon. Evang. cap. 123.* §. conf. *Hoſtiens in Sum. X. de Judæis & Saracenis, §. & in quibusdam graventur n. 6. ſub. fin. verſu: cum autem Judæis* FARIN. *Pr. Cr. Lib. 1. Tit. 3, qu. 20. n. 40.* BOES *dec. 361, n. 16, ſeqq.*

§. XIX.

Cuique igitur facile conſtabit Judæos & blasphemiam committere, & propterea etiam puniendos eſſe, in quo Doctores fere omnes conſentiunt; Diſſentiunt autem inter ſe, à quo Judice Judæus blasphemus ſit puniendus? Alii enim Eccleſiaſticum, alii Secularem præferunt, alii denique mixtum judicium formandum eſſe adſtruunt; Nos, miſſis aliorum ſententiis in ea ſumus opinione: *Magiſtratum ſecularem ſolum, Judæum blasphemum punire poſſe;* quia Judæus eſt laicus, ergo ad judicem ſecularem eſt remittendus; accedit, quod Judæi generaliter ſint de foro ſeculari, JUL. CLARUS, *in Pr. Crim.* §. *blatsphemia n. 5.* BOER. *Dec. 301. n. 18.* THESAUR. *Dec. 241. n. 7.* Quæ opinio non tantum quotidiana obſervantia, comprobatur, ubi a ſolo judice ſeculari de blasphemia cognoſci, hujusque criminis reos cœrceri videmus, ſed etiam præprimis, in Provinciis Electoratus Saxonici propter textum in *ordinat. Eccleſ. tit.* von den beyden Conſiſtoriis art. 10. Was vor Straffen das Conſiſtorium, und deſſelben Aſſeſſorn zuerkennen, und zugebrauchen haben ſollen, vers, Dann ob ſie wohl ꝛc. uti præjudicio SCABIN. LIPS. corroborat

[Margin: A quo Judice Judæus ſit puniendus?]

[Margin: Noſtra opinio.]

roborat CARPZOV. *P. IV. C. 1. def. J. j.* id. *qu. 45. n. 45. n. 52. ſeqq.* In locis igitur reformatarum Eccleſiarum blasphemus indiſtincte ſive Clericus ſive laicus ſit, â judice ſeculari punitur per *Nov. 77. c. 1.* §. 2. In Imperio Romano autem ita eſt conſtitutum ut Clerici â judice Eccleſiaſtico, laici vero à ſeculari puniantur. vid. Receſſ. Imper. ſub. Maximil. de anno 1582. tit. Von denen GOttes-Läſtern §. und ſollen die Thäter NB. ſo ſie geiſtlich wären.

§. XX.

A perſonis quæ in crimen blasphemiæ incidunt, tranſimus etiam ad illius pœnam; Ubi non piget, antequam in ſpecie de hac agamus, quædam, quæ notatu digna nobis viſa ſunt, ex FÖRSTNERO *in Epiſt. de moderno Imperii Statu p. 23.* tranſcribere. *Sic autem cit. loc.* dicit: *In id ſaltim omni ſtudio enitendum Principibus & Magiſtratibus eſt, ut negatas Eccleſiaſticas pœnas ipſi ſeveriſſime exequantur, nec impunitis majorem ſceleribus licentiam faciant: Neque ad ulteriora tantum homicidia furtaque, & quæ alia ſocietatem hominum & tranquillitatem publicam lædunt, ſed præcipue Idololatria, Magicæ artes, Blasphemiæ, Sabbathi profanatio & cætera, quæ in contumeliam Dei directe tendunt, fortiſſime vindicanda ſunt. Nihil enim magis magisque profanum dici potuit, quam quod* Tiberius *olim dixit:* Deorum injurias Diis curæ eſſe, *quaſi nil ad homines pertinerent*, vid. DAMHOUD. *Pr. Crim. c. 61. n. 1.* VIV. *L. II. Dec. 275. n. 10.* ubi ſequentibus numeris hoc crimen pluribus exaggerat.

Förſtneri verba notatu digna.

§. XXI.

Reipublicæ per dicta intereſt, ne delicta maneant impunita, cum in emendationem hominum, ut alii ſc. â delinquendo abſtineant, ſint introductæ, ideo maxime blasphemia, tanquam crimen omnium atrociſſimum, quoniam hoc ipſo divina Majeſtas læditur, coërcenda, Variis autem modis hanc puniri videmus. Jure divino

Pœna blas-

phemiæ Jure divino. divino Magiſtratui ſerio præcipitur ut committentes aut blasphemantes in Deum, lapidum oppreſſione coërceat. vid. *Levit. 24. v. 23.* Jus humanum autem circa pœnæ

Jure humano variat. impoſitionem variat; Quandoque enim ſtatuta & conſuetudines locorum ſunt obſervandæ. Sic in magno

Pœna in magno Metropolitano. Metropolitano blasphemos plerumque in pecunia puniunt; Aliquando tamen jubent ſtare in ſcholis palatii ad bellinas vel catenas; quandocunque injungunt præcipitare, ſeu plangere in aqua tribus vicibus vel pluribus ad arbitrium judicis. De quibus teſtatur BOER. *Dec. 301. n. 15.* In regno Neapolitano obſcisſione linguæ punitur,

In regno Neapolitano. quæ pœna tamen poſtea immutata in perforationem linguæ, quæ clavo publice fiat. teſte GRAMMAT. *dec. 50. n.*

In Hiſpania. *1. ſeqq.* In Hiſpania ſancitum ut blasphemus, præſertim ſi plebejus ſit, pro *prima* blasphemia verberetur, pro *ſecunda* notetur in labiis ferro candenti ſigno crucis; pro *tertia* lingua ei abſcindatur, teſte DIDAC. COVARR. quæ

In Gallia. pœna in Gallia obtineat, & BOERII *Dec. 301.* adducit BER-

In Italia. LICH. *C. IV. Concl. 1. n. 52.* Per totam Italiam autem receptum eſt, ut blasphematori etiam pro atroci blasphemia non pœna mortis imponatur, ſed duntaxat ad plus ad triremes is damnetur, uti teſtatur FARIN. *Tr. Crim. Lib. 1. tit. 3. qu. 20. n. 67. verſ. ſed quicquid ſit de Jure.* Jure

In Daniæ reg. Danico ſic cautum legitur; Qui contumeliam in Deum eructaſſe, ejusque nomen ſanctiſſimum, verbum & Sacramenta blasphemaſſe convictus fuerit: Ei vivo lingua reſecabitur, & caput ejus amputatum una cum lingua palo imponetur. vid. *Jus Danic.* CHRISTIANI V. *Lib. 4. cap. 1. §. 7. p. 542.* DÖPLERVS *in Theatro pœnarum &c. P. 1. cap. 46. n. 16. p. 946.* de blasphemia ſequentia adducit: Man hat auch wohl vor dieſen denen GOttes-Läſterern die Zunge auf eine Seule oder auf einen Block genagelt und ſie ſo lange ſtehen laſſen, biß ſie ſelbſten ſolche durchgeriſſen: Immaſſen, pergit, der Schöppen-Stuhl zu Coburg einsmahls geſprochen:

Hat

Digitized by Google

Hat ein Töpfers-Geſelle, als er geſpielet, GOtt geläſtert, mit nachfolgenden Worten: **So GOTT nicht ſo hoch droben wäre/ſo wolte er ſich mit ihm hauen/ als ein Schalck mit den andern/ er wolte ihm *St. Velten* geben/** Wann aber er die GOttes-Läſterung dahmahls, oder ſonſten, mehr denn einmahl gethan, oder geübet hätte, und er würde dieſes bekennen, oder aber überwieſen, möchtet ihr ihm mit der Zunge auf einen Stock nageln laſſen, als lange er ſie ſich ſelbſt ausreiſſen müſte.

§. XXII.

Jure Juſtinianeo blasphemi, ſi prius fuerint admoniti abſtinere ab his illicitis, & nihilominus in iis permanſerint, debita caſtigatione affliguntur; quod ſi nec tum deſiſtant, digni cenſentur ultima ſubire ſupplicia, per *Nov. 77. c. 1.* præcipimus. Nec vero Imperator tantum reis pœnam mortis comminatur, ſed etiam *Magiſtratui*, qui reos deprehenſos impunitos dimiſerit & divinum judicium & indignationem Cæſaream interminatur. d. N. 77. Jus autem Canonicum hac in parte à Jure Civili divortium fecit, ac mitiorem pœnam transgreſſoribus dictat, uti ea exprimitur in *c. 10. Cauſ. XXII. qu. 1.* ubi blasphemus jurejurando per capillum aut caput Dei vel alio modo, *ſi in Eccleſiaſtico fuerit ordine*, deponitur, ſi *Laicus* anathematizatur; quod ſi per creaturas juraverit acerrime caſtigari jubetur. JURE IMPERII in diverſis Imperii Receſſibus diverſæ etiam in blasphemos conſtitutæ reperiuntur pœnæ ita, ut certa pœna non definita, ſed arbitrio judicis relicta videatur. Receſſus enim de Anno 1594. pecuniariam blasphemis imponit. Daß ein ſolcher eine Marck Geldes zur Strafe geben ſolle; quod in Receſſu de *anno 1500.* confirmatum. In Receſſu vero de *anno 1512.* corporalis vel pecuniaria ratione blasphemiæ in Deum immediate vel mediate commiſſæ, ſtatuitur. In Receſſu denique de anno 1530. *vel* carceris *vel* ademtio

Jure Juſtinianeo.

Jure Canonico.

Jure Imperii certa pœna non eſt determinata.

tio

tio bonorum *vel* mortis pœna pro ratione blaſphemiæ reiteratæ reis infligitur, tit. von GOttes-Läſterern vers darauf ordnen und ſetzen wir.

Conſtitutio Caroli V.

Conſtitutio CAROLI V. blaſphemis, ſecundum qualitatem perſonæ & criminis magnitudinem, pœnam corporis afflictivam, membrorum mutilationem, aut etiam ultimum ſupplicium comminatur.

Pœna jure Imperii, juxta recentiores Receſſus.

In novioribus tamen Imperii Receſſibus, de anno 1548. & 1577. Tit. von GOttes-Läſterern, indiſtincte mortis pœna, aut mutilationis membrorum decernitur blaſphemis, habita ratione circumſtantiarum.

§. XXIII.

Etiam non blaſphemi hac pœna afficiuntur.

Pœna dictata in allegatis Receſſibus non tantum ipſi delinquentes ſunt afficiendi, ſed & illi, qui audiverunt aliquem verba blaſphema evomere, ſi intra octiduum crimen illud judici non ſit denunciatum; quæ delatio ſi ſit intermiſſa, arbitrariam meretur pœnam. *a. Nov. 77. c. 1. §. 2.* Conſentit *Ord. Pol. Imper. d. A. 1548. Tit. 1. §. 2. 4. Ord. Pol. Sax. Elect. d. A. 1612. §.* So laſſen. Eo etiam reſpexit in denunciatore des Sacramentirens, injuriarum actione convento, *Fac. Jur. Lipſ. Menſe Jun. 1700.* referente DN. MENCKEN. *in Theor. & Praxi Pandect. p. 1531.* Cœterum in genere notat RITTERSCH. *ad Nov. 77.* Si de moribus noſtris quæſtio; Conſuetudine ferè generali non amplius ſervari pœnam capitalem, licet malè; Pœnam autem plerumque dictari, ut *vel* lingua amputetur blaſphemis *vel* perforatur ferro, *vel* in exilium pellantur, *vel* alia pœna afficiantur pro diverſitate ſtatutorum vel conſuetudinum.

§. XXIV.

Jure Saxonico blaſphemiæ pœna.

Jure Saxonico de pœna blaſphemiæ a) habetur *Ordinat. Provinc. de anno 1550.* it. de *anno 1555.* in quibus Elector Saxoniæ ferè ea, quæ in ſupra allegatis Receſſibus diſpoſita ſunt, repetiit; Cum tamen de horum intellectu valdè diſputatum ſit, uti videre licet *ex Conſult. Conſtit. Sa-*

xon.

Digitized by Google

xon. Tom. 1. part. 4. qu. 75. & *Tom. 2. part. 4. quæſt. 8.* DIVUS AVGVSTVS deinde prædictas Ordinationes *Anno 1572. in P. IV. Conſt. 1.* & *Anno 1583.* im Torgauſchen Ausſchreiben *Tit.* von Gottes-Läſterungen renovavit, & ſeveriſſimè præcepit, ut blasphematores ſecundum Ordinationes Imperiales *vel* pœna mortis, *vel* abſciſſione quorundam membrorum puniantur. *Vid.* MOLLER. *ad P. IV. Conſt. I.* ubi varia præjudicia huc ſpectantia affert. Item CARPZ. *ad eand. Conſt. def. 2.* ſequentem in modum Scabini Lipſienſes pronunciarunt. Hat ſich der gefangene Leonhard König auf der Trinck-Stuben bey nachfolgender Gotteslaͤſterlichen, abſcheulichen und leichtfertigen Reden gebraucht, und verlauten laſſen: Er hielte den Leib und Blut Chriſti für einen lautern Dreck und Fabel-Werck; Es wäre kein Seel-Sorger von GOtt geſandt, ſondern nur von der Obrigkeit angenommen, ſie könten auch niemand ſeelig machen, oder verdammen, und wenn ein Weib ſchwanger wäre, und zum Pfarr-Herrn käme, und ſagte der Pfarr-Herr: Fahre aus, du unreiner Geiſt, woraus denn folgen müſſe, daß die ſchwangeren Evangeliſchen Weiber den Teufel trügen ꝛc. So wird er von wegen ſolcher begangenen und bekannten GOttes-Läſterung mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode billig beſtrafft.

§. XXV.

Blasphemia immediate contra Deum, morte punitur regulariter.

Regulariter itaque tam juxta Receſſus Imperii, quam etiam conſtitutiones Saxonicas, quoties blasphemia *immediate* contra Deum commiſſa, morte punitur; Uti pronunciatum refert *Magnif.* Dn. WERNHER. *in Sel. obſ. Forenſ. Volum. V. part. 8. obſ. 332. pag. 599. Menſ. Febr. 1725.* Id quod tamen aliquando limitatur; Si enim juſto dolore aliquis ſive ira commotus lubrico linguæ blasphemat, hunc â pœna ordinaria liberandum eſſe putamus, modo ira ex juſta cauſa ortum habuerit, & alienationem mentis induxerit, difficillimum enim eſt, juſtum dolorem temperare, cum ira accenſus non ſit in plenitudine intellectus; Quævis autem ira, ſeu ex leviuſcula cauſa proveniens,

Quod aliquando limitatur.

Digitized by Google

niens, pœnæ mitigationem neutiquam meretur. FARIN. *qu. 20. all. n. 24.* Si vero de legitima & juſta ira conſtet, tunc omninò ſatis erit, pœnam mortis in mitius ſupplicium commutare, quam ſeveritatis exemplum ſtatuere, præprimis cum judicis arbitrio relictum ſit, pro ratione circumſtantiarum & qualitatis blasphemiæ pœnam mitigare; Id quod optime *ex Receſſu Imperii, de anno. 1530.* Tit. von Gottes-Läſterungen und Gottes ſchwüren ꝛc. It. de ann. 1545. Tit. von Gottes-Läſterungen, nec non *ord. Crim. art.106.* probatum dari poteſt, quibus minime Conſtitutiones Saxoniæ refragantur. Hinc, ſi blasphemus ira juſta commotus, crimen blasphemiæ committat, remiſſa vero ira pœnitentiam agat, ſane doloſus blæsphemus non videtur, proptereaque etiam ſimilibus circumſtantiis urgentibus, non pœna capitis, ſed alia arbitraria, fuſtigatigationis & perpetuæ relegationis dictari ſolet, uti conſtat ex præjudiciis à CARPZOV. *ad dict. Conſt. 1. part. IV. def. 3. adductis Id. qu. 45. n. 62. ſeqq.*

§. XXVI.

Abſciſſio linguæ in Saxonia amplius uſu non frequentatur.

Hoc loco prætereundum non eſſe arbitramur, quamvis alias per longiſſimum tempus in Saxonia etiam, blasphemus abſciſſione linguæ punitus fuerit, quod nihilominus in præſententiarum in Electoratu, poſt publicatam *Deciſionem 75.* hæc pœna amplius non ſit in uſu, ſed loco hujus fuſtigatio cum perpetua relegatione plerumque dictari ſoleat. Rationem abrogationis hujus pœnæ PHILIP. ad *d. Dec. n. 67.* adducit ſequentes: 1) quod per abſciſionem linguæ & mortis & animæ periculum metuendum ſit; *Mortis* quod lingua exciſa per effluvium ſanguinis, cui vix præcaveri valeat, mors facile ſubſequi poſſet; Quæ mortis pœna in hoc delicto non ſemper pro circumſtantiarum qualitate, tuto irrogari valet. 2) quia lingua privatus, nec laudes Dei, Creatoris ſui, coram mundo deprædicare, nec animi ſenſa confeſſionario exprimere, nec olatium atque medelam Animæ, contra deſperationem

Hujus ratio. 1) 2)

quæ-

Digitized by Google

quærere, nec (*quod maxime neceſſarium*) proximum monere, atque ab hujusmodi horrendo peccato dehortari poteſt. Ubi ſimul etiam duo præjudicia juxta dictam deciſionem adducuntur.

§. XXVII.

Hæc igitur pœna obtinet, ſi blasphemia immediate contra Deum committatur; quæritur autem qualis obtineat, ſi Deus non directe, ſed per indirectum ſive *mediate* profanetur? v. g. Si aliquis de S. Maria virgine vel aliis ſanctis obſcœna & ſcandaloſa proferat? Equidem Romano-Catholici communiter aſſerunt, blaſphemiam æque in ſanctos ac in ipſum Deum committi, quod eo nititur principio, quod ſanctos religioſa adoratione coli debere debeant; Hinc GREGORIVS SAYIRVS *in Clav. reg. lib. 6. c. 13. n. 4.* aſſerit: Blaſphemiam in Deum & in Sanctos non differre ſpecie, ſed ſolum gravitate & levitate materiæ ſubjectæ, neque confeſſorem teneri inquirere, an blasphemia in Deum, aut in Sanctos conjecta fuerit ſed ſolum in gravitatem quoad materiam. Cui tamen rectiſſime contradicit ZIEGL. *ad Lancell. Lib. IV. Tit. V. §. 3. verb.* vel aliquem ſanctorum *p. 960.* Proteſtantes in contrariam abeunt opinionem, honorem ſcil. quæ ſoli Deo debetur, ſanctis non tribuendum. Interim tamen his caſibus non plane nullam, bene tamen extraordinariam pœnam dictitant, cum & hæc blaſphemia in ipſum Deum, ſi non immediatè, attamen per conſequentiam redundet. *Vid.* STEPHAN. *ad Conſt. Crim. art. 106.* ubi ſequens adducit præjudicium: Hat N. Marien, die Mutter GOttes, eine Hure geheiſſen, ſo möget ihr ihn, ungeachtet ſeiner Entſchuldigung, als ſolte er ſolches in voller Weiſe gethan haben, darum zur Staupe hauen, und ewiglich verweiſen laſſen, hac addita clauſula: Es wäre denn Sache, daß die Leute, ſo um ihm geweſt, ſagen würden, daß er alſo voll und truncken geweſen, daß er nicht ſtehen mögen, auch ſeiner Vernunfft ſo ſehr entſetzt, daß er nicht gewuſt, was er redet, ſolche Trunckenheit möchte ihn etwas entſchuldigen.

An in S. Mariam, vel reliquos ſanctos blasphemia committatur?

Notatur Gregorius Sagirus.

Cui recte contradicit Ziegl.

gen. Conf. CARPZ. *P. IV. Conſt. I. def. 5.* Probata itaque ebrietate, ceſſat fuſtigatio, & obtinet ſaltem relegatio nunc temporalis, nunc perpetua, uti conſtat ex Præjudicio, quod A. *d. l.* habet; Et ſic etiam *Scabini Lipſienſes* ei, qui beatam Virginem meretricem appellaverat, ob ebrietatem perpetuæ relegationis pœnam dictarunt, verſus Rußland, ad Requiſitionem derer Freyherrlichen Gerichte contra Peter Kirſten, *Menſe Septembr. 1708.* J. LVDOVIC. *Comment. ad Conſt. Crim. Art. 106.* CARPZ. *qu. 45. n. 71. ſeqq.*

§. XXVIII.

An blaſphemia per imprecationes committatur?

An vero divina Majeſtas etiam per imprecationes ſcandaloſas, *mediate* lædatur propterea que pœna, quæ alias in blaſphemos ſtatuitur, dictari poſſit, non immerito hic quæritur? v. g. Si quiſpiam peſſimo voto, ut alter mala tempeſtate pereat, optet. Wenn er einen den Donner und den Hagel an den Halß wünſchet? Certe, ob ejusmodi verba probroſa, non ſolum is, qui hæc evomuit, actione injuriarum conveniri. Sed judex etiam ad inquiſitionem procedere, atque imprecanti pœnam arbitrariam infligere poteſt, cum deteſtandis ejusmodi imprecationibus honor Dei omnino violetur, ſocietas humana turbetur, atque ſcandalum aliis præbeatur, haud minimum, quod nunquam impune feret ſceleratus maledictor, nec pius Magiſtratus multum transmittit. Hinc *Fac. Jur. Jenenſis*, referente WILDVOGELIO *in Diſſertatione de eo, quod juſtum eſt circa tempeſtates*, tali in caſu fuſtigationem dictitare non dubitavit ad requiſitionem C. F. zur Neuſtadt an der Heyde hiſce formalibus hat ermeldter B. R. gutwillig geſtanden, und bekennet, daß er den Fürſtlichen Ambts-Verwalter zu Neuhauß g. b. als derſelbe eine abgepfändete Kette von ihm abfordern laſſen, gegen den Land-Knecht heftig geſchmähet, ihn einen **tauſend ſacramentiſchen Schelm/ Lügner und Ehebrecher** geſcholten, auch gewünſchet, daß ihn **der Donner/ Blitz/ Schwefel und alle Kieſel, dreyßig hundert tauſend Claſter tief in Erdboden hinein ſchlagen**

ſolle

ſollen ꝛc. So iſt Inquiſit dieſer ausgeſtoſſenen Läſterungen, Fluchens und anderer gottloſen Reden halber, mit Staupen-Schlägen des Landes ewig zu verweiſen.

§. XXIX.

Cum ad formales actus etiam *iteratio* referri poſſit; Omnino inquirendum, *an is qui ſemel tantum blaſphemavit*, mitius ſit puniendus? Sane non pauci doctores, iique non infimi ſubſellii, ſtatuunt, quod, quando pœna mortis ordinaria ſtatuenda ſit, non ſufficiat, blaſphemum ſemel deliquiſſe, ſed actus neceſſario eſſe debeant iterati; Imo nec duos, nec tres hoc caſu actus tantum, ſed multo plures deſiderant; vid. FARIN. *de Delict. & pœn. Lib. 1. tit. 3. qu. 20. n. 24.* MENOCH. *A. J. qu. Caſ. 375. n. 35. ſeq.* TIB. DECIAN. *Tr. Cr. lib. 6. c. 3. 26.* BERLICH. *Part. IV. Concl. I. n. 88. ſeqq. ibique allegati.* Ubi tradunt, hanc ſententiam eſſe communem; Cui nos etiam calculum noſtrum addimus non quidem ex ea ratione, *quia plerique Dd. hanc amplectuntur*, cum optime ſciamus, quod multi Dd. etiam errare poſſint, & ab uno veritas in contrarium dici queat, hinc in ejusmodi deciſionibus *neutiquam videndum*, quis dicat, ſed ſaltem, quid dicat; ſed conſentimus, ob fortiores & graviores, quas adducunt rationes; Interim contrariam ſententiam rationibus non plane contemnendis propugnat, PAVLVS FRANC. ROMANVS, *cit. Diſſertat. Tit. II. §. 37.* ad quam L. B. ablegamus.

An reiteratio præciſe requiratur? Multi affirmant.

Quibus adſtipulamur.

Alii diſſentiunt.

§. XXX.

Quæ de blaſphemiæ iteratione diximus, ulterius hoc §. continuanda ſunt, cum circa hanc quæſtionem non tantum Dd. juris Saxonici, ſed integra etiam collegia diu diſſenſum inſcriptis ſuis publicaverint. Longa quidem ſerie hæc omnia facillimo negotio adducere poſſem, niſi hic labor fruſtraneus eſſet, cum totalis per Reſcriptum Electorale mox adducendum in præſentiarum plane pleneque ſit ſopita; Qui vero curioſitati ſuæ de horum Doctorum

Circa iterationem diu in Saxonia diſſenſus Dd. fuit.

Digitized by Google

ctorum atque Collegiornm diſſenſu ſatisfacere cupit Ill. BERGERUM *in Reſolut. Lauterb.. ad Lib. 48. Tit. 19. de pœnis, eundem, in Elect. Proc. Crim. Membro. III. §. 17.* verbis: *ubi obſervabis p. 126. ſeq. it. ſupplementis ad dicta El. p. 1 ob. 36. & Part. II. pag. 13. & 363. nec non* BEYERUM, *ad inſtitut. Tit. de public. Jud. pos. 10. lit. g. (Edit Nov. de Anno. 1725. pag. 282.) ut &* HORNIUM *in Conſultationibus ſuis* &c. *Claſſe XV. Reſponſo. 28. p. 1052. ſeq.* adire poterit; Ubi ſimul obſervabit, quod diſtinctio: *An maledictio fiat verbis in abſtracto prolatis, an vero in concreto,* ſi pœna blaſphemo injungenda, præciſe attendi debeat.

XXXI.

Hæc lis deciſa per Regium Reſcriptum.

Quæ ſingula Mandatum Regium, cujus fecimus mentionem, clare atque perſpicue decidit. Extractum hujus per hibet Ill. BERGER. *in Roſolut. Lauterbach.* c. l. integrum vero legi poteſt apud Beyerum. d. l. Cum verò noviſſima Editio, cui hoc ſaltem inſertum, nondum ſit in omnium manibus, in ſuper hoc ſcire & partibus & Advocatis omnino neceſſarium; Non ingratum fore L. B. ſi illud verbotenus hic adjiciamus, exiſtimavimus; Eſt autem hujus tenoris:

Quod adducitur.

Hochgelahrte, Liebe Getreue, Wir haben zeithero verſchiedentlich wahrgenommen, daß in denen Rechts-Collegiis unſerer Lande in Erkennung der Strafe des Halß-Eiſens, bey denen, ſo Sacramentirens halber in die Inquiſition gerathen, ſich einige Diſcrepanz ereignet, indem theils ſchlechter dings auf die öffentliche Ausſtellung am Pranger, oder das Halß-Eiſen, bey dem ſacramentiren erkannt, andere aber nicht eher auf das Halß-Eiſen geſprochen, als wenn GOttes Sacramenta und zwar in abſtracto gemißbrauchet, ſolches auch bößlich wiederholet worden/ immaſſen auch davon vieles in hinc inde herausgegebenen Scriptis angemercket zubefinden. Wann Wir aber dergleichen eigenmächtige Interpretationes der Landes-Geſetze zugeſtatten keines Weges gemeynet, und, daß es bishero geſchehen, um ſo mißfäliger empfunden, da die Rechts-

Col-

Collegia unſerer Lande, vermöge des §. 49. der neuen Erledigungen Tit. von Juſtitien-Sachen, ausdrücklich auf die Gleichheit im Sprechen, und Beobachtung derer Geſetze verwieſen, und die Obſervantien aus dieſer und jener angemaßten Erklärung der Conſtitutionen, Landes-Gerichts-und Policey-Ordnung deutlich unterſaget werden, mithin ſich allerdings gebühret hätte, deme gemäß ſich allenthalben zu bezeugen; Alß wollen wir den §. 6. Tit. 3. der Policey-Ordnung de anno 1661. hierdurch dergeſtalt erkläret haben, daß die Strafe der öffentlichen Anſtellung am Pranger, oder das Halß-Eiſen vor die Kirchen, Rathhäuſer oder Schenck-Städte, nicht eher Platz haben ſoll, es habe denn einer NB. bey GOttes Sacramenten gefluchet, und alſo das Wort Sacrament, Sacramentiſch nicht ſchlechter Dinge, ſondern mit dem Zuſatze, GOttes Sacrament, oder GOttes Sacramentiſch gebrauchet, und NB. ſolches bößlich wiederhohlet. Und begehren dannenhero, ihr wollet euch hiernach bey vorkommenden Fällen im Sprechen gehorſamſt achten, und euch hinführo aller eigenmächtigen Interpretationen unſerer Landes-Geſetze, bey Vermeydung ernſten Einſehens, gäntzlich enthalten, und den obangezogenen 46. §. der neuen Erledigungen, auch ſolchen zufolge diejenigen Caſus, ſo euch zweifelhafft ſcheinen, und worinnen ihr oder eure Vorfahren von anderen Judicis unſerer Lande diſſentiret, daſſelbige nicht bereits von uns oder unſern in GOtt ruhenden Herrn Vorfahren in der Chur erörtert ſind, alſo fort cum rationibus juris zuſammen tragen, und binnen dato und 6. Wochen, zu unſerer Erſehung und gnädigſten Deciſion ohnfehlbar einſenden. An dem geſchiehet Unſere Meynung. Geben Dreßden, am 24. Aug. Anno 1712. J. BECHMANN. Diſſert. de Jure numellarum, von Pranger-Rechte Jenæ 1684.

§. XXXII.

Sufficiant hæc L. B. quæ de blaſphemia huc usque à nobis ſunt adducta Plura quidem, quod non ignoramus, quæ dicta longe excederent, addi potuiſſent; Ne autem prolixitatis reus fiam, & materiam, quæ ob rerum amplitu- **Concluſio.**

plitu-

plitudinem in longiſſium tractatum facile excreſcere poſſet, Diſputationis limites excedat, finem labori impono. Si vero in quibuſdam, L. B. lapſus quoſdam deprehenderis, non erubeſcimus enixe petere, ut eos cum Sacratiſſimo Imperatore noſtro, in *lege Tanta* 2. §. 14. *C. de veteri jure enucl.* communi hominum conditioni adſcribas. Summo autem Numini pro conceſſis viribus ſit in æternum

LAVS, HONOR, GLORIA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google